

งานวิจัยและการค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากวิชาสังคมศึกษามีความสำคัญและจำเป็นยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน จึงมีผู้ให้ความสนใจและเล็งเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนวิชานี้ยิ่งขึ้น และได้ทำการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับวิชานี้ในด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้คือ

ในปี พ.ศ. 2508 จิตรบุญรวม เฒ่าวัฒนา¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" วัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูจำนวน 100 คน และนักเรียนจำนวน 300 คน ในโรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนสาธิต และโรงเรียนในโครงการปรับปรุงของกรมวิสามัญศึกษาในจังหวัดพระนครและธนบุรี รวม 20 โรงเรียน ปรากฏผลว่าวิธีสอนของครูยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอนน้อย ไม่ทันสมัย ครูมีงานสอนมากเกินไปไม่มีเวลาพอสำหรับเตรียมการสอน การสอนส่วนใหญ่ไม่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการที่จะปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้นนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น ครูต้องปรับปรุงบุคลิกภาพและวิธีสอนให้ดีขึ้น หมั่นศึกษาหาความรู้ กระทั่งวงวิชาการควรจัดอบรมครู ปรับปรุงหลักสูตร ประมวลการสอนและแบบเรียนให้ดี และเหมาะสมยิ่งขึ้น โรงเรียนต้องจัดบริการให้ความช่วยเหลือแก่ครูให้มีความรู้เพิ่มขึ้นทุกวิถีทาง ใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ จิตรบุญรวม เฒ่าวัฒนา, "การสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชากรมวิสามัญศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2508). (อัครสำเนา).

คานการจัคกัจกรรรมเสริมหลัคสุทร ผู้วิจัไค้ให้ขอเสนอแนะว่า ควรจัคกัจกรรรมเสริมหลัคสุทรให้หมาก ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง เช่น จัคการศึกษานอกสถานที่ จัคฉายภาพยนต์ ภาพนิ่ง จัคแสดงละครคอนเกี่ยวกับวิชาสังคคศึกษา ใชญวิทยากรมาบรรยาย ควรมีการวัดผลเกี่ยวกับกิจกรรมการสอน กิจกรรมเสริมหลัคสุทร ครูและนักเรียนควรรวมกันจัคชุมนุมสังคคศึกษาขึ้น

ในปีเดียวกันนี้ ทองหล่อ วรางกูร² ไค้ทำการวิจัเรื่อง "ความช่วยเหลือทางวิชาการที่ครูสังคคศึกษาทองการ" โดยมีความมุ่งหมายเพื่อสำรวจปัญหาความทองการความช่วยเหลือทางคานวิชาการของครูที่สอนวิชาสังคคศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนคนสายสามัญ ทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในจังหวัดพระนครและชนบุรี ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความทองการของครูในโรงเรียนทั้งสองประเภท ผู้วิจัไค้ส่งแบบสอบถามไปยังครูสังคคศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล 16 แห่ง จำนวน 41 คน และโรงเรียนราษฎร์ 16 แห่ง จำนวน 64 คน ปรากฏผลว่า ความทองการความช่วยเหลือทางคานวิชาการของครูจากโรงเรียนทั้งสองประเภทส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน แต่ความทองการให้มีการแก้ไขปรับปรุงที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของครูโรงเรียนราษฎร์มีมากกว่าครูโรงเรียนรัฐบาล ครูสังคคศึกษาส่วนใหญ่ทองการให้มีการแก้ไขปรับปรุง คู่มือครู อุปกรณ์การสอน หนังสือแบบเรียน และทองการทองเฉพาะวิชาสังคคศึกษาและใชญวิทยากรมาบรรยายสาธิคและแนะนำเพื่อเป็นการจูงใจนักเรียนเพื่อให้ไค้มีการปฏิบัติมากกว่าการเรียนแต่ทฤษฎี ผู้ทำการวิจัไค้เสนอแนะว่า การสอนสังคคศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนไค้รับความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับหลักวิชาและข้อเท็จจริง ครูควรเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมและสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ โรงเรียนและกระทรวงศึกษาธิการควรรวมมือช่วยเหลือครูสังคคศึกษาให้เห็นความสำคัญ มีทัศนคคที่ค้คทองการสอน ทั้งนี้เพื่อยกกระดับมาตรฐานและประสิทธิภาพในการสอนของครูให้ค้ยิ่งขึ้น

²ทองหล่อ วรางกูร, "ความช่วยเหลือทางวิชาการที่ครูสังคคศึกษาทองการ" (วิทยานิพนคคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2508).

ในปี พ.ศ.2509 พาณี แสงกิจ³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุง การสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาแนวคิด เกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษา และทัศนคติของครูและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ เพื่อ เป็นแนวทางในการเสนอความคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้น ผู้วิจัยได้ ส่งแบบสอบถามไปยังครูโรงเรียนรัฐบาล ทั้งโรงเรียนชายและโรงเรียนหญิง และโรงเรียน สหศึกษาในจังหวัดพระนคร รวม 18 แห่ง จำนวนประชากร 728 คน เป็นครู 51 คน นักเรียน 677 คน ผลของการวิจัยปรากฏว่า ครูและนักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่คัดค้านการเรียนวิชาสังคม ศึกษา แต่ครูยังมีปัญหาส่วนตัวด้านการเงิน ปัญหาการสอนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่อง จากชั่วโมงการสอนมีมากเกินไป ต้องสอนหลายวิชา มีงานพิเศษต้องทำอีกมาก นักเรียนใน ความรับผิดชอบมีจำนวนมาก ทำให้ครูมีเวลาเตรียมตัวน้อย ครูต้องใช้เงินส่วนตัวจัดหาอุปกรณ์ มาใช้เองเพราะอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ผู้บริหารให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พอสมควร ผู้ปกครองไม่ค่อยเห็นความสำคัญของวิชานี้ นักเรียนขาดความสนใจและไม่ค่อย เห็นความสำคัญของวิชานี้ ครูและนักเรียนเห็นพ้องกันว่า หลักสูตร กระบวนการและเวลาสอนไม่ สมดุลย์กัน แบบเรียนก็ยังบกพร่องในด้านเนื้อหา ภาษา รูปร่าง กระจกษาที่ใช้พิมพ์ และภาพ ประกอบ โรงเรียนมีห้องสมุดแต่มีหนังสือน้อยไม่เพียงพอในการค้นคว้าเพิ่มเติม แต่บางโรงเรียนมีห้องสังคมศึกษาและพิพิธภัณฑ์สังคมศึกษา เกี่ยวกับการวัดผลการสอนของครูไม่เป็นปัญหา ครูและนักเรียนชอบขอทดสอบแบบปรนัยและอักษณัยผสมกัน

ในปี พ.ศ.2510 สุปราณี โคตรจรัส⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวคิดเกี่ยวกับการ

³พาณี แสงกิจ, "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509) . (อัครสำเนา).

⁴สุปราณี โคตรจรัส, "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยม ศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510) . (อัครสำเนา).

ปรับปรุงการ สอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความนึกเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เหมาะสมจะเรียนและสอนวิชานี้ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสายสามัญ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูสังคมศึกษาและนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลชายและหญิง โรงเรียนสหศึกษาในจังหวัดพระนคร รวม 16 โรงเรียน ครู 100 คน นักเรียนจำนวน 1,164 คน ผลของการวิจัยปรากฏว่า ครูและนักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่คัดค้านการสอนวิชาสังคมศึกษา แต่การสอนของครูยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรซึ่งเป็นปัญหาเนื่องมาจากความไม่สมดุลระหว่างเนื้อหาของหลักสูตร การกำหนดคะแนนและเวลาที่ใช้ในการสอน ครูมีชั่วโมงสอนมาก รวมทั้งการสอนแทนควย นอกจากนี้ยังมีงานพิเศษที่คงทำควย ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอนและยังมีปัญหาในด้านการจัดอุปกรณ์ ผู้บริหารสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรปานกลาง นักเรียนเองไม่ค่อยสนใจเรียนวิชานี้ และยังพบว่าหนังสือแบบเรียนยังไม่เหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา สภาพหนังสือ หนังสืออ่านประกอบมีน้อยเกินไป โรงเรียนส่วนมากมีห้องสมุด แต่ครูและนักเรียนพบว่าห้องสังคมศึกษาเป็นสถานที่ที่จะเรียนวิชานี้ได้ดีที่สุด ครูส่วนใหญ่เข้าใจความมุ่งหมายของการวัดผลดีและทำการวัดผลตามเวลาที่โรงเรียนกำหนด ทั้งครูและนักเรียนชอบขอทดสอบที่เป็นแบบปรนัยและอัตนัยผสมกัน

ในปี พ.ศ.2513 อมรา มนัสวานิช⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาล ในภาคการศึกษา 2" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาสภาพครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมต้น โรงเรียนรัฐบาลภาคการศึกษา 2 เนื่องจากเห็นว่ามีความลักษณะสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากภาคอื่น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครู 60 คน ปรากฏผลว่าปัญหาในแต่ละจังหวัดคล้ายคลึงกัน คือปัญหาเศรษฐกิจและความปลอดภัยในด้านการสอน ครูและนักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติ

⁵อมรา มนัสวานิช, "การศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในภาคการศึกษา 2" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2513).

ที่ดีต่อวิชาสั่ง เมื่อกศึกษาแก่ปรากฏว่าการเรียนการสอนยังไม่มีพอ เนื่องจากขาดครูที่มีคุณภาพและ
 ใ้รับการฝึกหัดเกี่ยวกับวิชานี้มาโดยตรง ขาดแหล่งวิชาการ อุปกรณ์การสอนและหนังสือประ-
 กอบการอ่านอย่างเพียงพอ นอกจากนี้เนื้อหาในหลักสูตรบางส่วนไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
 เพราะไม่อาจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ว่า สถาบันฝึกหัดครูและผู้บริหาร
 การศึกษาคควรร่วมมือช่วยเหลือกันในด้านสวัสดิภาพและสวัสดิการในการสอน ควรเพิ่มบทเรียน
 บางตอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จัดตั้งศูนย์อุปกรณ์ประจำภาคขึ้นเพื่อเป็นแหล่งส่งเสริม
 การเรียนการสอน ควรจัดอบรมครู จัดพิมพ์เอกสารความรู้ส่งไปให้ครูเป็นประจำ ควรจัดทำ
 คู่มือครูสอนสังคมศึกษาที่ใช้ในภาคการศึกษา 2 โดยเฉพาะ ทั่วครูก็ควรปรับปรุงตนเองทั้งใน
 ความรู้รอบตัวและวิธีสอน

ในปี พ.ศ. 2501 สมศรี ชำชนก⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของหัวหน้าสายวิชา
 สังคมศึกษา ในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ ในจังหวัดพระนครธนบุรี" ทั้งนี้เพื่อ
 สรรวจความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าสายสังคมศึกษา
 โดยส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าสาย 35 คน และครูผู้สอนสังคมศึกษา 144 คน ผลของการวิจัย
 ปรากฏว่าสิ่งที่ปัญหาทำให้การปฏิบัติงานของหัวหน้าสายไม่เต็มลคือ ผู้บริหารยังไม่ใ้วาง
 โครงการเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าสายอย่างแน่นอน หัวหน้าสายยังไม่เข้าใจ
 หน้าที่และบทบาทของตนคือพอ เวลาปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าสายมีน้อยเพราะมีชั่วโมงสอน
 มาก ครูยังไม่ให้ความร่วมมือเพียงพอและหัวหน้าสายไม่มีอำนาจบังคับบัญชา ผู้วิจัยเสนอแนะ
 ว่า หัวหน้าสายวิชาควรศึกษาหน้าที่ของตนให้เข้าใจดีเสียก่อน และวางโครงการปฏิบัติงานของ
 ตนไว้ล่วงหน้าอย่างแน่นอนแล้วจึงดำเนินการตามนั้น

ในปี พ.ศ. 2516 สมประสงค์ นวมบุญดี⁷ ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอน

⁶สมศรี ชำชนก, "บทบาทหัวหน้าสายสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา
 สายสามัญในจังหวัดพระนครธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2514).

⁷สมประสงค์ นวมบุญดี, เรื่องเดียวกัน.

สังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" โดยต้องการสำรวจปัญหาในการสอน วิชาสังคมศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง คำนวณอาจารย์ วิธีสอน อุปกรณ์การสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดผล การสอน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ปริมาณและชนิดของปัญหาระหว่างสถาบันในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม 2 ชนิด คือ ชนิดแรกส่งให้อาจารย์สังคมศึกษาที่สอน ในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง 240 คน ของวิทยาลัยครู 25 แห่ง ชนิดที่ 2 ส่งให้นักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง จำนวน 500 คน จากวิทยาลัยครู 25 แห่ง คึงกราด ทอบ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ผลจากการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

คานอาจารย์ มีชั่วโมงสอนปานกลางและสอนวิชานี้ด้วยใจรักเพราะได้รับการฝึกฝน ทางนี้มาโดยตรง รายได้เพียงพอ

คานการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหลักสูตรและเวลาเรียนไม่สอดคล้องกัน มีเนื้อหาวิชามากเกินไปเกินกว่าจะจัดกิจกรรมให้เหมาะสมได้ อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย แต่ยกยอหลักประชาธิปไตย ให้มีการค้นคว้าและซักถามโดยยึดเนื้อหาในหลักสูตรเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าวิชาสังคมศึกษามีความสัมพันธ์กับวิชาภาษาไทยมากที่สุด

คานอุปกรณ์การเรียนการสอน อาจารย์และนักศึกษาเห็นพ้องกันว่าอุปกรณ์การสอน มีประโยชน์มาก ทำให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนดีขึ้น อุปกรณ์มีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ

คานกิจกรรมประกอบการเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาจารย์และนักศึกษาร่วมกันจัดกิจกรรมแต่ละครั้งและมีการประเมินผลโดยให้นักศึกษาทำรายงานส่ง

คานการวัดผล อาจารย์ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นและเข้าใจว่าการวัดผลนั้น เป็นสิ่งที่จะนำมาสู่การปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น การวัดผลมักใช้ข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัยปนกัน และการให้ทำรายงานส่ง

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการอบรมครู ให้มีการนิเทศคานเนื้อหา ความรู้และวิธีสอน และเห็นว่าควรได้รับการส่งเสริมให้อาจารย์ได้รับความรู้เพิ่มเติมทั้งภายในและภายนอกประเทศ และเห็นควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตร

ในปีเดียวกันนี้ รัชนี สาคนุรักษ์⁸ ได้วิจัยเรื่อง "โปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารโปรแกรม บทบาทของครูและปัญหาในการดำเนินการสอนตามโปรแกรมเกี่ยวกับวิธีสอน การใช้อุปกรณ์ การจัดกิจกรรม การติดตามผลและการวัดผล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าหมวดและอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา 96 คน ในวิทยาลัยครู 7 แห่ง แล้วนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยร้อยละ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ คือ วิทยาลัยครูทั้ง 7 แห่ง มีการวางโปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาทุกภาคเรียนโดยอาจารย์หัวหน้าหมวดร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอน จัดโปรแกรมโดยยึดถือเอกสารแนะแนว หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครูเป็นหลัก อาจารย์ส่วนใหญ่เตรียมการสอนอย่างดี มีการศึกษาหลักสูตรและรวบรวมเนื้อหาวิชาทั้งระยะสั้นและระยะยาว แต่แหล่งค้นคว้าสำหรับครูยังไม่เพียงพอ เช่น เกี่ยวกับอุปกรณ์ วิธีสอนที่อาจารย์ใช้เสมอคือบรรยาย อภิปรายประกอบการซักถาม ให้นักเรียนอภิปรายและทำรายงานส่ง วิทยาลัยจัดกิจกรรมในรูปของชุมนุมชนเป็นส่วนมาก อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมมีประโยชน์มากแต่ขาดงบประมาณ ทำให้กิจกรรมไม่ได้ครบตามหลักสูตร และยังมีความเห็นในคุณค่าความต้องการความช่วยเหลือในด้านเนื้อหา วิธีสอน แหล่งวิชาการ วิธีสร้างและใช้อุปกรณ์ และวิธีการวัดผลจากศึกษานิเทศก์

จันทร์พร พวงเจริญ⁹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" ในปีเดียวกันนี้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรในค่าน ประเทของกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการส่งแบบสอบถามให้อาจารย์ 59 คน

000958

⁸รัชนี สาคนุรักษ์, เรื่องเดียวกัน.

⁹จันทร์พร พวงเจริญ, "กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

นักศึกษา 700 คน จากวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร โดยแยกแบบสอบถามเป็น 2 ชุด ผลการวิจัยปรากฏว่า ประเภทกิจกรรมที่วิทยาลัยนิยมจัดคือกิจกรรมหมวดวิชา รองลงมาคือ กิจกรรมชุมนุม โดยมีห้องสมุดเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมการสอนและการเรียน กิจกรรมและชุมนุมต่าง ๆ มีน้อย นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมน้อยควย อาจารย์นิยมจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในวันหยุดราชการและวันหยุดพิเศษอื่น ๆ การวัดผลกิจกรรมทำโดยการอภิปรายในชั้นหรือที่ประชุม นั้น นักศึกษาเห็นว่าดีที่สุด อาจารย์ร้อยละ 64 เห็นว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยส่งเสริมความสามารถของนักเรียนมาก และนักศึกษาร้อยละ 80 เห็นว่าจะช่วยให้เข้าใจและจดจำเนื้อหาได้มากขึ้น อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นตรงกันว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังกัดมศึกษา คือ เวลาการจัดกิจกรรมมีน้อย และเสนอแนะให้เพิ่มงบประมาณ เวลา และอุปกรณ์ ตลอดจนจัดห้องสังกัดมศึกษาที่มีอุปกรณ์ครบ ผู้วิจัยได้เสนอว่ากรมการฝึกหัดครูควรจัดให้มีศึกษานิเทศก์ และหนังสือคู่มือการจัดกิจกรรมวิชาสังกัดมศึกษาโดยเฉพาะ และส่งเสริมวิทยาลัยต่าง ๆ ในด้านกิจกรรม วิทยาลัยต่าง ๆ ควรจัดวางโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรล่วงหน้า อาจารย์ผู้สอนควรเข้าใจความมุ่งหมายและความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นอย่างดี ผู้บริหารและนักศึกษควรให้ความร่วมมืออย่างดี

ในปี 2517 ภคิศา กุสกุส¹⁰ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "โปรแกรมการเตรียมครูระดับปริญญาตรีเพื่อสอนสังกัดมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดโปรแกรมการเตรียมครูระดับปริญญาตรีเพื่อสอนวิชาสังกัดมศึกษาของสถาบันฝึกหัดครูในเขตกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง คือ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในด้านการจัดรายการวิชาการศึกษาทั่วไปกับหมวดวิชาเฉพาะ และการจัดอัตราส่วนระหว่างหมวดกลาง ๆ ในโปรแกรมและความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษากับบัณฑิตทางการศึกษาที่มีคือโปรแกรมการเตรียมครูสังกัดมในสถาบันของตน โดยผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰ภคิศา กุสกุส, "โปรแกรมการเตรียมครูระดับปริญญาตรีเพื่อสอนสังกัดมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2517). (อัครสำเนา).

ได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากร คือนิสิต นักศึกษาครู และบัณฑิตทางการศึกษา ซึ่งเลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก-โท จำนวน 292 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาการอยุ่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลว่า

1. อัตราส่วนของหมวดวิชาทั่วไปในโปรแกรมทั้ง 3 เทกักร้อยละ 40 ซึ่งสูงกว่าอัตราส่วนของหมวดวิชาเฉพาะและวิชาครู ซึ่งมีอัตราส่วนเฉลี่ยร้อยละ 30 และ 23 ตามลำดับ ทั้ง 3 สถาบัน จักรายวิชาสาขามนุษยศาสตร์มากกว่าวิชาสาขาสังคมศาสตร์ถึง 2 เทกั และจัดวิชาประวัติศาสตร์ไว้สูงสุดในพวกวิชาเฉพาะ จึงเป็นการถือวิชาประวัติศาสตร์เป็นแกน

2. ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตทางการศึกษาต่อโปรแกรม มีดังนี้คือ

ก. นักศึกษาเห็นว่า วิธีการเรียนการสอนในวิชาเนื้อหาและวิชาครูเป็นแบบบรรยาย การใช้อุปกรณ์การสอนมีน้อยไม่ค่อยใช้แนวสอนแบบใหม่ เช่น เน้นความรู้ความจำ

ข. การนิเทศก์ของอาจารย์ไม่เพียงพอ บุคคลที่เหมาะสมเป็นอาจารย์นิเทศก์คือผู้ที่มีพื้นความรู้วิชาเนื้อหาและวิชาครู

ปัญหาที่นักศึกษาประสบคือการปิดภาคปฏิบัติและจำนวนหนังสือค้นคว้าไม่พอ

สำหรับด้านการวิจัยในต่างประเทศนั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้ดังนี้

ในปี พ.ศ.2512 Samuel Louser Long¹¹ แห่งมหาวิทยาลัยอินเดียนา

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Social Studies Teacher Political Socialization

Agent : An Empirical Investigation of Role Perception and Role

Performance". โดยมีความเห็นว่า ครูสอนวิชาสังคมศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะต้องรับผิดชอบในด้านการให้ความรู้และการเห็นคุณค่าเพื่อช่วยให้เยาวชนมีความคุ้นเคย และเข้าใจ

¹¹Samuel Louser Long, Indiana University, "The Social Studies Teacher Political Socialization Agent : An Empirical Investigation of Role Perception and Role Performance," Dissertation Abstracts, 1969, p. 4069.A.

ในระบบปกครองประเทศจึงได้ทำการศึกษาเรื่องนี้ โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของครูสังคมศึกษาในฐานะ Political Socialization Agent ว่าเป็นอย่างไรบ้าง โดยมีวิธีการคือเปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษาโดยแบ่งตามลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ เพศ เชื้อชาติ ประสบการณ์ และชนิดของโรงเรียนที่ทำการสอน นอกจากนี้ยังได้พิจารณาถึงความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อศูนย์สังคมศึกษาด้วย ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 64 แห่ง ในเมืองอินทียนาโปลิส เมื่อได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษา แบ่งแยกตามระดับชั้นของการสอน ปรากฏว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสนใจและกังวลใจเกี่ยวกับการตีความหมายพฤติกรรมนักเรียนในฐานะ Political Socialization Agent มากกว่าครูสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษา แบ่งตามเพศ ปรากฏว่า ครูหญิงมีความรู้สึกเป็นอิสระในการสอนมากกว่าครูชาย เนื่องจากครูชายถือว่าคนมีอิทธิพลต่อนักเรียนมาก นอกจากนี้ครูชายยังมีการแสดงออกทางความคิดเห็น การโต้แย้งในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าครูหญิง ส่วนในด้านความเป็น Political Socialization Agent นั้น ครูชายมีความเห็นว่าควรจะแสดงออกในแง่การเมือง หรือการมองเห็นคุณค่าของแต่ละคนตามธรรมชาติ ส่วนครูหญิงมีความเห็นว่าควรเป็นไปในแง่การรักชาติมากกว่า

3. เปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษาแบ่งตามประสบการณ์ ปรากฏว่าครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์มากมักจะยอมรับบทบาทของตนในฐานะ Political Socialization Agent มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่ามีความสนใจเกี่ยวกับแหล่งที่มาในการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและชุมชนมากกว่าครูที่ขาดประสบการณ์ในการสอนวิชาอื่นอย่างเพียงพอ

ในปี พ.ศ.2515 Gordon Scott Bachus¹² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Analysis of the Academic Preparation, Teaching Assignments, and Professionalism of Selected Social Studies Teachers in Secondary Schools of Arkansas" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความรู้ทางวิชาการของครูสังคมศึกษาและการกำหนดงานบ้านการสอนและทัศนคติที่มีต่อหลักสูตร เนื้อหาวิชา ตลอดจนความก้าวหน้าทางอาชีพของครูสังคมศึกษาโดยผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ 5 ข้อ คือ

1. ครูสังคมศึกษาไม่ได้รับการเตรียมความรู้ทางวิชาสังคมศึกษาจากระดับอุดมศึกษาอย่างกว้างขวางเพียงพอ
2. ครูสังคมศึกษาต้องสอนวิชาต่าง ๆ ที่ไม่ตรงกับวิชาที่ตนเรียนมา
3. ครูสอนสังคมศึกษามีความรู้ดีกว่าสายวิชาของตนมีความสำคัญน้อยกว่าวิชาอื่น ๆ ในระดับมัธยมศึกษา
4. ความล้มเหลวในการเตรียมครูสังคมศึกษานั้นเนื่องมาจากโปรแกรมการสอนในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่จัดสอนอยู่ในรัฐ Arkansas ยังไม่เพียงพอผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามชนิด Semantic Differential ของ Osgood ให้ครูสอนสังคมศึกษาจำนวน 60 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ Arkansas โดยสอบถามเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา หลักสูตร และข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมการสอนของครู ตลอดจนความรู้สึกที่มีต่ออาชีพ ปรากฏผลจากการวิจัยดังนี้

1. ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมแห่งรัฐ Arkansas ไม่ได้รับการเตรียมตัวทางวิชาการอย่างพอเพียงในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และพบว่าครูสังคมศึกษาส่วน

¹²Gordon Scott Bachus, "An Analysis of the Academic Preparation, Teaching Assignments, and Professionalism of Selected Social Studies Teachers in Secondary Schools of Arkansas." Dissertation Abstracts, Vol. 33, No. 5, (November, 1972), p. 2086.

มากได้เรียนวิชาประวัติศาสตร์มากกว่าวิชาอื่น

2. ครูสังคมศึกษาต้องสอนวิชาที่ไม่ตรงกับความสามารถและความถนัดของตน
3. จำนวนชั่วโมงสอนมีมาก
4. โปรแกรมสังคมศึกษาที่รัฐได้จัดไว้เป็นมาตรฐานในระดับประกาศนียบัตรครูสังคมศึกษานั้นมีขอบบพร่องค่อนข้าง
5. ในโรงเรียนที่มีเด็กเรียนเก่งน้อยครูต้องทำงานหนักประมาณ 3-4 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับครูสังคมที่สอนในโรงเรียนที่มีเด็กเก่งมาก
6. ครูสังคมศึกษาในรัฐ (Arkansas) ไม่สนใจเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพอครุ และไม่สนใจงานนิตยสารที่เกี่ยวกับอาชีพของตน

ในปีเดียวกันนี้ Philip John Besonen¹³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An
 Analy of Social Science Requirements in the Preparation of Social
 Studies Teachers with a Comparison of Randomly Selected and Social
 Studies Leader Teacher Training Instruction" ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับขอ
 กำหนดทางสังคมศาสตร์ ในการเตรียมครูสังคมศึกษาโดยเปรียบเทียบโปรแกรมต่าง ๆ ทาง
 สังคมศึกษาที่ได้รับเลือกเป็นตัวอย่างประชากร 60 คน และประชากรจากสถาบันที่เป็นผู้นำใน
 การผลิตครูสังคมศึกษาจำนวน 15 คน

ผลของการวิจัยปรากฏว่า โปรแกรมสังคมศึกษาส่วนใหญ่จัดโดยวิชาประวัติศาสตร์
 เป็นแกนแต่มีบางสถาบันที่จัดโปรแกรมโดยใช้วิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้เป็นแกน เช่น ภูมิศาสตร์
 หลักรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมวิทยา โปรแกรมสังคมศึกษาทั้งสองกลุ่มยังมีขอบบพร่อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹³ Philip Besonen, "An Analysis of Social Science Requirements in the Preparation of Social Studies Teachers with a Comparison of Randomly Selected and Social Studies Leader Teacher Training Instruction," Dissertation Abstracts, Vol 33, Bo. 6 (December, 1972), p. 2297.

เนื่องจากขาดเนื้อหาวิชาเสริม บังคับเรื่องให้เรียนโดยที่ไม่เกี่ยวกับโลกตะวันตก การพัฒนาชุมชน และเรื่องชาติพันธุ์ของมนุษย์ และให้เรียนวิชาที่ผสมผสานกันเฉพาะวิชาในหมวดสังคมศาสตร์เท่านั้น ผู้วิจัยได้เสนอแนะสถาบันที่ผู้นำในการผลิตครูสังคมศึกษาไว้หลายประการและยังเสนอแนะว่า วิชาประวัติศาสตร์ไม่ใช่ของประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาทั่วไป

ในปี พ.ศ. 2516 Ira Grabill Masemore¹⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Assessment of Instructional Modes Used by Secondary Social Studies Teacher - Trainers in the Social Studies Methods Course in Pennsylvania"¹⁴ ผู้วิจัยต้องการประเมินแบบการสอนของวิทยากรผู้ให้การอบรมครูสังคมศึกษาในการเตรียมครูสังคมศึกษาสำหรับชั้นมัธยมศึกษาในมลรัฐเพนซิลวาเนีย เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง

1. แบบการสอนที่สังเกตได้จากภาวให้การอบรมของวิทยากรในวิชาการสอนสังคมศึกษาและแบบการสอนซึ่งวิทยากรผู้ให้การอบรมจัดลำดับความสำคัญจากประสบการณ์การสอนของตนเอง

2. แบบการสอนที่สังเกตได้จากภาวให้การอบรมของวิทยากร และแบบการสอนที่วิทยากรได้จัดลำดับตามความสำคัญสำหรับผู้รับการอบรมก่อนออกไป เป็นครูสังคมศึกษา

3. วิชาต่าง ๆ ที่ใช้ในการอบรม วิชาครูและวิชาประเภทที่ประยุกต์เข้าด้วยกันระหว่างวิชาสามัญและวิชาครูซึ่งผู้ให้การอบรมจัดลำดับความสำคัญจากการปฏิบัติของเขาเองและแบบการสอนต่าง ๆ ซึ่งเขาจัดลำดับตามที่เห็นว่าสำคัญสำหรับผู้ที่จะออกไป เป็นครูสังคมศึกษา นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากรผู้ให้การอบรมครูสังคมศึกษาแห่งรัฐเพนซิลวาเนียในเรื่องประชากรศึกษา อาชีพ และประสบการณ์

ผู้วิจัยได้ขอข้อมูลจากการสุ่มประชากรที่เป็นวิทยากรผู้ให้การอบรมครูสังคมศึกษา

¹⁴Ira Grabill Masemore, "An Assessment of Instructional Modes Used by Secondary Social Studies Teacher-Trainers in the Social Studies Methods Course in Pennsylvania." Dissertation Abstracts Vo. 35, No. 3 (September, 1974), pp. 1543 - 1544.

จำนวน 24 คน จากจำนวนเดิมทั้งสิ้น 51 คน วิทยากรแต่ละคนจะไ้จัดพิมพ์บันทึกเสียง 2 บท บทละ 30 นาที เพื่อไว้ด้วยสถานวิธีของ Ribble - Schultz คือ Social - Substantive Schedule เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแบบการสอนดั้งเดิมของผู้ให้การอบรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อเปรียบเทียบแบบการสอนซึ่งวิทยากรผู้ให้การอบรมครูสังคมศึกษาใช้และแบบการสอนที่ผู้ให้การอบรมจัดลำดับตามที่ เขาเห็นว่าสำคัญสำหรับครูสังคมศึกษาใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษาและลักษณะพิเศษต่าง ๆ ในแง่ประชากร อาชีพและประสบการณ์ ผลของการวิจัยปรากฏดังนี้คือ

1. แบบการสอนแรกซึ่งผู้ให้การอบรมปฏิบัติอยู่ในวิชาการสอนสังคมศึกษาคือ การบรรยายและท่องจำ Lecture-Recitation ถึงแม้ว่าจะมีคือแบบการสอนชนิดทดสอบและการแก้ปัญหามาก่อนก็ตาม

2. ไม่สามารถจัดตัวแปรต่าง ๆ ของแบบการสอนที่สังเกตได้และลำดับแบบการสอนของผู้ให้การอบรมครูกับการผสมผสานกันในวิชาครูหรือการผสมผสานด้านเนื้อหาวิชาทางสังคมวิทยา

3. แบบการสอนแรกของผู้ให้การอบรมครูสังคมศึกษาในการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาครูและเนื้อหาวิชาทางสังคมวิทยา คือ การสอนแบบบรรยายและท่องจำ

ในปี 2516 Charles A. Thompson, Jr.¹⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง

"Secondary Social Studies Methods Instruction in the United States and Its Relationship to the New Social Studies" ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาแบบใหม่ในการเตรียมครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา และมุ่งศึกษาพื้นฐานทางด้านวิชาการและ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁵Charles A. Thompson, Jr., "Secondary Social Studies Methods Instruction in the United States and Its Relationship to the New Social Studies," Dissertation Abstracts, Vol. 34, No. 12. Pt. I (June, 1974), p. 7632.

วิชาชีพของอาจารย์ผู้สอนวิธีสอนสังคมศึกษาและทัศนคติของอาจารย์เหล่านี้ต่อการสอนวิธีสอนสังคมศึกษา ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

1. อาจารย์วิชาวิธีสอนสังคมศึกษาร้อยละ 74 เคยมีประสบการณ์ในการสอนระดับมัธยมศึกษามาก่อน อาจารย์กลุ่มหนึ่งมีวุฒิทางการศึกษาที่ไม่ใช่วิชาการศึกษา แต่ส่วนมากเคยไปรับการฝึกฝนการใช้อุปกรณ์และวิธีการต่าง ๆ จากโครงการอบรมทางสังคมศึกษาแล้วอย่างน้อยหนึ่งโครงการ

2. อาจารย์กลุ่มใหญ่ เลือกสอนวิชาสังคมศึกษาเพราะพอใจในขบวนการและโครงสร้างของวิชาและเชื่อว่าการมีห้องสังคมศึกษา (Social Studies Curriculum Lab) จะเป็นประโยชน์มากต่อการเรียนการสอน ส่วนการนำเอาสังคมศึกษาแบบใหม่มาใช้ นั้นอาจารย์ส่วนมากพบอุปสรรคทางความจำกัดด้านการเงิน ครูส่วนใหญ่เห็นว่าควรปรับปรุงวิชาสังคมศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโดยเอาสังคมศึกษาแบบใหม่มาเป็นแกนสำคัญ

ผู้วิจัยสรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีสอนสังคมศึกษาและสังคมศึกษาแบบใหม่ยังคงอยู่ในระดับทฤษฎีเท่านั้น ส่วนปฏิบัติการศึกษาของครูผู้ซึ่งยึดหลักประสบการณ์เป็นพื้นฐานกำลังจะเป็นที่นิยมมากขึ้น

ในปี พ.ศ. 2513 หน่วยศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษา กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ประชุมอาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่ออบรมเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและได้เสนอรายงาน "ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยม"¹⁶ โดยกล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษาค้างนี้

1. การเรียนการสอนสังคมศึกษาปัจจุบันยังคงใช้วิธีสอนแบบบรรยายและการให้ห้องจำเพราะโรงเรียนไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ใคอย่างเพียงพอ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ แผนที่ เครื่องฉายภาพนิ่ง ภาพเปรียบเทียบ หนังสือประกอบการสอน จึง

¹⁶หน่วยศึกษานิเทศก์กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยม, (อัครสำเนาะ), พ.ศ. 2513.

เสนอแนะว่า ครูผู้สอนควรจัดทำอุปกรณ์เองเท่าที่จะทำได้โดยร่วมมือกับนักเรียนควรสลับภาพและวัสดุอื่น ๆ ที่จะใช้ประกอบการสอนได้ โรงเรียนควรให้การสนับสนุนในด้านการเรียนการสอนเท่าที่จะทำได้

2. โรงเรียนมักมองไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาโดยจัดครูสอนหลายคน โดยค่านึงถึงชั่วโมงการสอนมากกว่าความสำคัญของวิชา ทำให้การสอนวิชานั้นขาดความสัมพันธ์ไม่สอดคล้องกัน มีข้อเสนอแนะว่าควรให้ครูสอนเป็นวิชาๆ ไปไม่ควรแบ่งสอนตามจำนวนชั่วโมงที่ขาดหรือเกินอยู่

3. วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม มีชั่วโมงน้อยไปไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและความสำคัญของวิชา ควรจัดเพิ่มชั่วโมงสอนจากสองวิชา 1 ชั่วโมงคอสัปดาห์เป็นวิชาละ 1 ชั่วโมงคอสัปดาห์

4. การอบรมความประพฤติของนักเรียนควรเป็นหน้าที่ของครูทุกคน ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนทั้งบุคลิกลักษณะและความประพฤติ เพื่อสร้างศรัทธาและความเลื่อมใสให้นักเรียน

5. นักเรียนมักเห็นว่าวิชาอื่นสำคัญกว่าวิชาสังคมศึกษา เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ ครูสังคมศึกษาควรอธิบายให้เด็กทราบความมุ่งหมายของวิชานี้ตลอดจนประโยชน์ที่จะเอาไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

6. ปัญหาปริมาณและคุณภาพของครูสังคมศึกษา ครูย้ายโรงเรียนบ่อย ๆ ทำให้นักเรียนเรียนไม่ทันและไม่สอดคล้องกับหลักสูตร บางโรงเรียนไม่มีครูสังคมโดยเฉพาะ จึงจัดครูอื่นซึ่งไม่ถนัดในวิชานี้สอนแทน นักเรียนจึงไม่ได้รับประโยชน์เต็มที่จากการเรียนวิชานี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย